

מלכובש את הארץ בעזרת ה', ועתה הייתם סבוריים שתוכלו לכובש אותה ללא עזרתו. דימיטם בלבכם שדי בחרככם כדי להילחם ולנצח.

6. ספרנו דברים פרק א
 (מה) ולא שמע ה' בקולכם - מפני חלול השם שעשו שלא תספיק בו כל תשובה אלא מיתה ממוקת, וגם היה גור דין שיש עמו שבועה, אחר שהעירו איזנס משיח ויהושע וככלב אל התשובה לא שיבו אפילו אחר כך אלא מיראת עונש, ולכן לא הספיקת התשובה להסיר העונש הנגזר בעולם הזה... ולא האזין אליכם - אפילו להאריך ולא לבטל גזירות הבנים אפילו אחר מות האבות, ובזה הוכחים שלא היהת תשובה שלמה, ולפיכך לא השיגו דבר אפילו בדמעתם:

7. הכתב והקבלה דברים פרק א פסוק מא
 חטינו לה' - לא הייתם מתחננים נוכח לפני ה' להתוודות לפניו עד אשר ישוב לرحمכם, כי חשבתם לרפות שבר עוניכם על נקלה באומרכם רק אליו: "חטינו לה'", וכאיilo בהוצאה דברים אלה מפייכם כבר ניקיתם מפשעםם בעלי הצלרכות הכנעה יתירה אליו יתברך, כראוי לשבים מפשיעיהם להשתפק נפשו לפניהם והלא אמר: "חטינו לך", בנוכח ולא בנטהר.

8. במדבר פרק צז
 (א) ותקרבה בנות צלפחד בנו חפר בנו גלעד בנו מכיר בנו מנשה למשפחת מנשה בנו יוסף ואלה שמות בנותיו מחלת נעה וחגלה ומילפה ותרצה: (ב) ותעמדו לנו לפניהם מלחמה נעה ולפניהם אלעזר הכהן ולפניהם הישיאים וכל העדה פתח אהל מועד לאמר: (ג) אבינו מות במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנעודים על ה' בעדות קרח כי בחרתו מת ובנים לא היו לו:

9. תלמוד בבלי מסכת שבת דף צו ע"ב
 תנ"ר רבנן: מקושש זה צלפחד, וכן הוא אומר: "ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש", ולהלן הוא אומר: "אבינו מות במדבר", מה להלן צלפחד, אף כאן צלפחד - דברי רבי עקיבא. אמר לו רבי יהודה בן בתירא: עקיבא, בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין - אם דברין, התורה כיסתו ואתמה מגלה אותו! ואם לאו - אתה מוציא לעז על אותו צדיק... אלא מהיכא היה? מי יועילו היה".

10. ראשית חכמה שער הקדושה פרק ז'
 ואינו לך דבר שעומד לפני התשובה. ואף אם שמעת: "שבו בניים שובבים חוץ מפלוני", כענין אלישע אחר - אל תחש, שהרי אלישע אמר סוף סוף נתקבל אפילו שלא שב, כל שכן אם היה שב שהיה מועל לו יותר ויותר, אלא שសגנו דلتת התשובה בפניהם והיה צריך להפיצר עד יפתח הפתח. וזה מה שאמרו ז"ל (פסחים פ"ב): "כל מה שיאמר לך בעל הבית - עשה, חוץ מצאי",

1. במדבר פרק יד
 (לו) וידבר משה את הדברים האלה אל כל בני ישראל ויתאבלו העם מאד: (מ) ונישכו בברker ויעלו אל ראש הכהר לאמר ה' כי חטאנו: (מא) ויאמר משה למה זה אתם עברים את פי ה' והוא לא תצליח: (מב) אל תעלו כי אין ה' בקרבתם ולא תגפו לפני איביכם: (מג) כי העממי והכנעני שם לפניכם וণפלו בחרב כי על כן שבתם מ אחורי ה' ולא יהיה ה' עמכם: (מד) ויעפו לעלות אל ראש הכהר וארון ברית ה' ומזה לא משׁו מקרב המנחה: (מה) וירד העממי והכנעני היישב בהר ההוא וניכום וינכום עד חרמלה:

2. רש"י במדבר פרק יד
 (מ) אל ראש הכהר - הוא הדרך העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו אל המקום - לארץ ישראל: אשר אמר ה' - לתהה לנו, שם נעה: כי חטאנו - על אשר אמרנו "הלא טוב לנו שוב מצרים": (מא) והוא לא תצליח - זו שאתה עושים, לא תצליח: (מג) כי על כן שבתם - כלומר, כי זאת תבא לכם על אשר שבתם וגוי: (מד) ויעפו לשון חזק, וכן (חבקוק ב, ד) "הנה עפלה" לשון עוזות... ומדרשו תנחומה מפרשו לשון אופל - הלכו חסכים, שלא ברשות: (מה) וינכום - כמו (דברים ט, כא) "ויאכות אותו טחון", מכח אחר מכח: עד החרמלה - שם המקום נקרא על שם המאורע:

3. בעל העקדה פרשת שלח
 אחר שהעפלו לעלות אל ראש הכהר לכלת אחרי ה', ומה ארונו ברית ה' ומה לא משׁו מקרב המנחה: ולמה נעל שער התשובה לפניהם!!

4. דברים פרק א
 (מ) ואתם פנו לכם וסעו מפְּדָבֶרֶה זֶרֶך ים סוף: (מא) ותענו ותאמרו אליו חטאנו לה' אנחנו נעלם ונלחמנו בכל אשר צנו ה' אלהינו ותגירנו איש את כלי מלתחמתנו ותהיינו לעלת החרה: (מב) ויאמר ה' אליו אמר להם לא תעלו ולא תלחמו כי איןני בקרבתם ולא תגפו לפני איביכם: (מג) ואדבר אליכם ולא שמעתם ותמרו את פי ה' ותזדו ותעלו החרה: (מד) ויצא הָאָמֵרִי היישב בהר ההוא לקראתכם וירקפו אתכם פאשר פעלתנו הדברים וינכטו אתכם בשער עד חרמלה:

5. ראש הריש דברים פרק א פסוק מא
 ... משום כך נראה לנו שיש לפרש כך את "וთהינו": חגרתם איש את כל מלחתמו וסבירים היותם שדי בכך - או ذי והותר - כדי לעלות ההר. כך עברתם ממורך לב לעוזות מצח והחלפתם חטא בחתא. זה עתה נואשם

סופר, כי כל חטאם של המרגלים היה בהסרת בטחונם בה', כי אכן אמת היה הדבר "כי עז העם היושב בה", אבל היה להם לבתו בה', והם לא בטחו בישועתו. ויהי ממחerta, התעוררו לשוב בתשובה שלימה, וכתשובה המשקל "באוטו מקום ובאוטו זמין" רצו עלות לא"י אל מקום הכנעני והעמלקי - להראות רוב בטחונם בה', אך הקב"ה שלח ביד משה עבדו לומר להם: "לא תעלו ולא תלחמו", והם חשבו שהבורה דוחה אותם מתשובה, ולא ابو לשמעו בקהל דבריהם אלו, כפירוש **השל"ה הקדוש** (שער האותיות אות ק') בדברי חז"ל (פסחים פ' ב'): "כל מה שייאמר לך בעל הבית עשה חוץ מצא", כל מה שייאמר לך הקב"ה שהוא בעל הבית בעולם הזה - עשה וכיים, חוץ מצא! אם יאמר לך הקב"ה: צא ממחיצתי, איINI מקבל תשובתך, בזה לא ישמעו لكולו כלל, אלא ישוב אל הבורה ביתר שאת יותר עז. וכך גם אמרו המפעלים - לא נשמע לקב"ה האומר שאבדה תקוותנו, אלא נתגבר לשוב בתשובה, עלות אל ארץ הקודש מתוך אמונה ובתוון בה'. ואכן בדרך עלייתם מתו, ובאו בזה לזרות "מת מתן תשובה - סימן יפה לו", ואין לך תשובה גודלה מזו, כי הקב"ה קיבל אותן ואת תשובתם שלימה.

על פי האמור מבאר החתם סופר מה שאמרו חז"ל (שבת צו ע"ב), "תנו רבנן: מוקש זה צלפחד - דברי רבי עקיבא. אמר לו רבי יהודה בן בתירא: עקיבא, בין לך ובין לך אתה עתיד ליתן את הדין - אם בדבריך (שהמוקש הוא צלפחד), התורה כיستו אתה מגלה אותו! ואם לאו - אתה מוציאך לעז על אותו צדיק (צלפחד)... אלא מהיכא הווה? מ"ויעפלו הווה" (הינו שצלפחד מת בהיותו מהמעיפים). והנה, אם נאמר כי הנראת בפשטות שהמעיפים רשעים היו שהלכו נגד רצונו של מקום, אם כן אף רבי יהודה בן בתירא האומר שצלפחד מן המעיפים היה, הרי הוא מוציאך לעז או מגלה מה שהتورה כתטה. וביע"כ תאמר, כי הממעיפים אכן היו צדיקים וקדושים, וכל העפלתם לא הייתה אלא מתוך מטריה לשוב בתשובה, ואכן, מתו מתן תשובה, ולזה אמרו בנותיו שאביהם בחטאו מת, הינו מתן תשובה על חטאו. **למדנו מכאן**, שלעולם לא יתיאש אדם, אלא תדר בכל עת ובכל מקום ימשיך בעבודת התשובה, ואף אם נראה לו שאפסה כל תקווה וכל שער מעלה ננעל בפניו, עדין עליו להמשיך בתשובתו, כי בסוף יקבלו ברחמים וברצון.

וכן מرمזים בשם מון הבש"ט זי"ע על הפסוק בפרשה: "זהתזקתם ולקחתם מפרי הארץ", שהכתוב בא ללמד לכל הרוצחים להתחזק - "זהתזקתם", ואיך? על ידי "ולקחתם מפרי הארץ", שיקחו מוסר מיפורות הארץ, שככל צמיחתם באה להם ע"י שטמייניס גרעין בקרקע ונרבב כולם באדמה, ורק לאחר מכן צומח ומתרגדל לאילן גדול. **כן הוא במלחמת היצר**, דוקא אחר שיפול האדם על ידי היצר, יעלה מתוך ירידת זו להתקорב אל השם יתברך.

בעל הבית - דהיינו הקב"ה, כל מה שיאמר לך עשה מהמצוות - עשה, חוץ מצא', שאם יאמר לך: 'צא מביתי ואל תיכנס', עניינו אלישע אחר - אל תשמע לו, אלא **תיכנס בתשובה**, כי זה חסקו של בעל הבית, אלא שמטעה אותן.

11. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף טו

תנו רבנן: מעשה באחר שהיה רוכב על הסוס בשbeta, והיה רבי מאיר מhalbך אחורי ללימוד תורה מפיו. אמר לו: מאיר, חזור לאחריך, שכבר שיערתי בעקביו סוסיך עד כאן תחומי שבת. אמר לה: אף אתה חזור לך. אמר לה: ולא כבר אמרת לי לך, כבר שמעתי מאחורי הfragod: שובו בניים שובבים - חוץ מאחר. תקיפה, עיליה לבי מדרשא. אמר ליה לנוקא: פסוק לי פסוקך! אמר לו: "אין שלום אמר ה' לרשותם..." עיליה לתליסר בי כנישתא, כולחו פסקו ליה כי הא גוונה. לבתרא אמר ליה: פסוק לי פסוקך! אמר ליה: "וילרשע אמר אלהים מה לך לטטרך חקי". ההוא ינוקא הוה מגמג בליישנאה, אשטע ממה דאמר ליה: ולא לישע אמר אלהים... אמר: אי הווי בידי סכינה - הוה קרענא ליה.

12. זיקת הצדיק אות מו

"לרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי" (תהלים נ טז) - ועל דבר זה ידו וכו', כי העובר (אפילו) על דעת סופרים נקרא רשע... אבל על זה אמרו הקדמוניים מאמר חז"ל: "כל מה שייאמר בעל הבית עשה חוץ מצא". ולא לחנים כתבה תורה עניין המפעלים בפרשת שלח, אשר כבר האמינו בדברי משה, ולמה לא שמעו לו בזה שאמור להם אל תעלו?! אלא שהם חשבו שזה בכלל חוץ מצא. ועיין בזוהר (ח"ג קס א) המליך כל עניין מרגלים על התורה, והיה העונש שלא ישיגוה, ועל זה העפילה עלות אף נגד רצון השם יתברך, כמו שאמרו ז"ל (סנהדרין קה ע"א): "חווצפתא - מלכותא בלי תגא"... פירוש, כיידוע מלכות הוא כנסת ישראל, וכתר הוא שורש רצון השם יתברך, ורוצה לומר ממשלה מעצמו בעלי רצון הרוצחים, והתקרובות כנסת ישראל מעצם. והם לא הצליחו בזה מפני שאכלוה פגה, כמו שאמרו ז"ל (סוטה מט): "בעקבותא דמשיחא וחוצפה יסגא", שאז הוא העת לזה (למעיפים)... ולכך אמר להם משה: "זה היא לא תצליח", נראה שעצה הוא אלא שלא תצליח, ודיקיך יוויה", שבכל מקום דרשו ז"ל: **היא - ולא אחרת, שיש זמן אחר שמצליח,** והוא **זמןנו זה שהוא עקיבי משיחא:**

13. הרב אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

נוראות מצאנו במשנתerra"ק החתום סופר' זי"ע המבادر את כל השתלשלות פרשת המפעלים, שנאמר: "וישכמו בברק ויעלו אל ראש ההר לאמר הננו ועלוינו אל המקום אשר אמר ה' כי חטאנו", ומשה הזהיירם שלא ימחרו עלות לא"י, ומזה חשבו אותם מפעלים בהמרותם צרייך ביאור, מה חשבו אותם מפעלים בהמרותם שגענו את פי ה', הרי כבר ראו ביום האתמול שנענו המרגלים בהמרותם את פי ה'! ומבאר החתום